

– необхідно відкрити доступ і зробити прилюдними зведення про рівень зацікавленості і активності (дані про відвідування), яку проявляють громадяни відносно комунікативних проектів влади;

– позитивну роль може зіграти перенесення комунікативних проектів публічного управління на віртуальні спільноти, де комунікативні процеси були б як можна більше відкритими, а можливо і регульованими користувачами спільноти.

Слід підключити до процесу аналізу громадського обговорення законопроектів в віртуальному просторі представників експертних соціологічних організацій, представників громадських неурядових організацій, а також незалежних лідерів громадської думки віртуальних спільнот.

Влада повинна не лише розробити і реалізувати необхідні технічні і організаційні заходи, сприяючі відкритості політичної системи, але змінити погляд на місце і роль віртуальних спільнот в сфері соціального розвитку.

Однією з найбільш актуальних тем подальших досліджень є дослідження впливу віртуальної спільноти на розвиток політичної ситуації в країні.

Список бібліографічних посилань

1. Декларация принципов. Построение информационного общества – глобальная задача в новом тысячелетии // Всемирная встреча на высшем уровне по вопросам информационного общества. URL: http://www.itu.int/dms_pub/itu-s/md/03/wsis/doc/S03-WSIS-DOC-0004!!MSW-R.doc (дата звернення: 10.10.2018).

2. Клімушин П. С. Стратегії та механізми електронного урядування в інформаційному суспільстві: монографія. Харків: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2016. 524 с.

3. Рыков Ю. Г. Виртуальное сообщество как социальное поле: неравенство и коммуникативный капитал. *Журнал социологии и социальной антропологии*. 2013. № 4 (69). Т. XVI. С. 61–77.

Одержано 22.10.2018

УДК 340.114

Юрій Віталійович КРИВИЦЬКИЙ,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри теорії держави та права
Національної академії внутрішніх справ

ІДЕОЛОГІЯ ПРАВОВОЇ РЕФОРМИ: ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Сучасні демократичні перетворення в Україні супроводжуються складними процесами реформування політичних, економічних і правових відносин. У зв'язку з цим, до фундаментальних проблем вітчизняної юридичної науки під кутом зору євроінтеграційних прагнень Українського народу належить розроблення науково-обґрунтованої ідеології реформ, зокрема правової, визначення критеріїв їх ефективності, пов'язаних насамперед з реалізацією прав і свобод людини та громадянина.

В енциклопедичній літературі під ідеологією розуміється сукупність взаємопов'язаних ідей, уявлень і переконань, призначених об'єднувати людей заради спільного життя і консолідованих дій. Як свідчать історичні дослідження, ніколи не існувало суспільств без наявності в них певних світорозуміння і норм поведінки, тобто ідеологій-світоглядів [1, с. 235]. У свою чергу термін «реформа» інтерпретується як процес кардинальних, часто тривалих за часом перетворень відповідних сторін суспільного життя, державно-правових інститутів, окремих структур тощо. Реформи модернізують і змінюють форму та зміст відповідних суспільних відносин, не порушуючи при цьому їхніх принципових засад. Цим реформи відрізняються від революцій, у ході яких характер перетворень є швидкоплинним і руйнівним для певної системи. Успіх реформ залежить від їх системності й наукової обґрунтованості [2, с. 303].

Так, ХХ ст. – це вік протистояння двох ідеологій: революційної та реформаторської. За своєю суттю це протиріччя є пошуком вирішення давньої проблеми, успадкованої від епохи Просвітництва, – питання вибору революції або реформи як засобу перетворення

суспільства [3, с. 16]. У XXI ст. розв'язання назрілих суспільних проблем можливе загалом також двома основними способами – шляхом громадянського конфлікту та революції або шляхом державних (урядових) реформ.

В ідейному змісті реформаційні процеси мають відображати гуманізм. Будь-яка реформа своєю ідеологією має бути зорієнтована на рух до досягнення справедливого державного ладу і правопорядку, що задовольняє потреби основних соціальних верств у конкретно історичному типі суспільства. Невипадково при демократичному державно-правовому режимі реформа є оптимальним інструментом соціальних змін. Діяльність реформатора є постійним полілогом з суспільством, його структурою та компонентами. У результаті цієї комунікації народжуються реформаційні ідеї, що віддзеркалюють інтереси людини, суспільства та держави. На переконання О. І. Ющика, ідея правової реформи означає процес пізнання суб'єктом, який здійснює реформу, істинної природи наявного режиму законності, виходячи з необхідності його зміни, та одночасно процес практичного перетворення державним апаратом цього режиму згідно з усвідомленою потребою [4, с. 159].

У цьому контексті в юридичній літературі наводяться різні варіації мети (цілей), завдань і принципів, тобто ідеологічного фундаменту, правової реформи, зокрема:

- метою правової реформи є забезпечення процесу формування досконалої правової системи, що здатна зумовити створення правової держави та громадянського суспільства в Україні (А. М. Колодій, В. І. Шаkun);

- головна мета державно-правової реформи в Україні – це всебічний захист прав і свобод людини незалежно від ідеології, релігії, національності, статі та кордонів (Н. І. Карпачова);

- метою державно-правової реформи в Україні є побудова основ демократичної, соціальної, правової держави та створення дієвої системи державного забезпечення конституційних прав і свобод людини, а також умов для правового прогресу (Є. В. Назаренко);

- одним з головних завдань правової реформи є утвердження принципу гуманізму в усіх сферах правового регулювання суспільних відносин (В. В. Копейчиков, В. С. Шилінгов);

- правова реформа покликана забезпечити утвердження справедливої правової форми взаємовідносин (взаємних прав та обов'язків) між публічною владою і громадянами, у визнанні та гарантуванні правової рівності всіх індивідів, прав і свобод людини та громадянина (Ю. М. Грошевий);

- верховенство права, законність, рівність усіх перед законом, пріоритет закону в правовому регулюванні повноважень і порядку діяльності органів державної влади, їх посадових осіб, судовий захист прав і свобод людини, незалежність суду під час здійснення своїх функцій є конституційними принципами, що створили ідеологічне підґрунтя державно-правової реформи (С. Р. Станік).

Плідною в цьому ж руслі є позиція В. М. Селіванова про те, що правова реформа як складова процесу демократичної трансформації українського суспільства в першу чергу має сприяти загальній меті перетворення суспільства на шляху його роздержавлення, формування демократичної, соціальної, правової держави як політичної форми сучасного відкритого громадянського суспільства. Вона має бути спрямована насамперед на приведення суспільного розвитку України у відповідність до політично продекларованих і конституційно закріплених ідеалів і принципів свободи, справедливості, демократії, на створення правових передумов для подальшого розвитку суспільства в умовах політичної та економічної свободи її громадян і забезпечення соціальної справедливості.

Як і будь-які інші демократичні перетворення в країні, правова реформа має в кінцевому підсумку слугувати одному з головних публічних інтересів – людині, життя і здоров'я якої, честь і гідність, недоторканність і безпека визнані нині державою найвищою соціальною цінністю. Саме добробут людини, а не безпосереднє благо держави має стати якісно новою основою суспільного поступу України шляхом демократії. Будь-яка політика, програма, закон, структура або процес управління, спрямовані на демократичну трансформацію суспільства, зокрема національної економіки, втрачають свій перспективний історичний сенс правового прогресу, якщо їм бракує соціальної спрямованості (соціалізації), людського виміру, орієнтованого на врахування і захист приватних потреб та інтересів

якомога більшої кількості людей, на забезпечення їх гармонії із загальними (публічними) потребами та інтересами суспільства, зміцнення громадянської злагоди в Україні [5, с. 4].

При цьому для суспільства важливі не самі по собі інституційні зміни. Людям потрібно у своєму повсякденному житті відчувати зміни на краще. Неможливо виправдати реформи, якщо вони не принесли те, заради чого суспільство погоджувалося на них: більшої свободи, справедливості, захищеності прав, людської гідності тощо. Не можна стверджувати, що політичні, економічні та інші реформи, які проводилися за минулі три десятиліття взагалі не принесли результатів. Однак ці здобутки поки далекі від очікувань масової свідомості на початку реформ. Такий феномен характерний будь-якій реформації. Мистецтво реформаторів полягає у продуманості самих запланованих змін, повноті й послідовності їх проведення, в нейтралізації негативних наслідків реформ, а головне – в самому образі реформ, оскільки люди, навіть неосвічені, досить чітко усвідомлюють те, чи проводяться реформи заради щирого бажання покращити життя кожного, або для якихось «макропоказників» [6, с. 28].

Прогресивний розвиток України як незалежної європейської держави можливий за умови формування та реалізації сучасної ідеології правової реформи, яка передбачає, що людина є реальною ключовою метою функціонування держави, а не залишається засобом досягнення певних цілей владних структур; нормативно-правові акти, що ухвалюються державою, існують заради людини; особистість у тριάді взаємодії «людина – суспільство – держава» стає осердям правової, економічної, політичної, ідеологічної систем, які у свою чергу мають функціонувати і взаємодіяти на засадах врахування оптимального розподілу і взаємозв'язку суспільних сфер публічних і приватних інтересів. При цьому українські «будівничі», які намагаються реформувати суспільство, мають перейти від «політики без людини» до «політики через людину», яка полягає у створенні належних умов для розвитку культури кожної людини. Саме врахування «людського фактора», тобто правової й моральної культури людей, дозволить пришвидшити темпи та підвищити ефективність правової реформи.

Список бібліографічних посилань

1. Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук (голова редкол.) та ін. Київ : Абрис, 2002. 742 с.
2. Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол. : Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Київ, 1998. Т. 5: П–С. 2003. 736 с. : іл.
3. Грицкевич Т. І. Реформаторство как творчество в социуме : дис. ... канд. филос. наук : 09.00.11. Новосибирск, 2001. 182 с.
4. Ющик О. І. Правова реформа: загальне поняття, проблеми здійснення в Україні: монографія. Київ : Ін-т законодавства Верховної Ради України, 1997. 192 с.
5. Селіванов В. Правова реформа і методологія дослідження фундаментальних проблем юридичної науки. *Вісник Академії правових наук України*. Харків, 1998. № 4 (15). С. 3–17.
6. Сердюк В. О. Судово-правова реформа в Україні та глобалізаційні процеси. *Вісник Запорізького національного університету. Сер.: Юридичні науки*. 2013. № 3. С. 24–29.

Одержано 30.10.2018

УДК 351.865

Свєген Олексійович МАКАРОВ,

викладач кафедри піротехнічної та спеціальної підготовки
факультету цивільного захисту
Національного університету цивільного захисту України

ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ

Аналіз подій, які в останні роки відбуваються на міжнародній арені, а також у внутрішньополітичному житті багатьох країн світової спільноти, свідчить про те, що сьогодні на перший план все більше висуваються проблеми забезпечення національної і колективної міжнародної безпеки. Чому це відбувається? Сьогодні абсолютно ясно, що,